

Sygn. akt III AUa 1906/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Antonina Grymel (spr.)
Sędziowie	SSA Marek Procek SSA Lena Jachimowska
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 15 stycznia 2013r. w Katowicach

sprawy z odwołania M. Ś. (M. Ś.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonej M. Ś.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach

z dnia 28 czerwca 2012r. sygn. akt X U 50/12

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

/-/SSA M.Procek /-/SSA A.Grymel /-/ SSA L.Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1906/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 września 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił M. Ś. prawa do emerytury. Powołując się na treść art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazano, iż przedłożona w dniu 10 sierpnia 2011r. dokumentacja nie ma wpływu na zmianę decyzji odmownej z dnia 4 sierpnia 2011r., gdyż okresów zatrudnienia od 1 października 1982r. do 31 marca 1983r. oraz od

1 września 1983r. do 31 sierpnia 1984r. jako nauczyciel muzyki w Stowarzyszeniu (...) nadal nie można zaliczyć do okresu pracy nauczycielskiej

z uwagi na fakt, iż ustawą z dnia 18 lutego 2000r. o zmianie ustawy Karta Nauczyciela dokonano zmiany zakresu podmiotowego Karty Nauczyciela i wyłączono nauczycieli zatrudnionych w organizacjach społecznych. Stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy zmieniającej – nauczyciele zatrudnieni w dniu jej wejścia w życie, tj.

w dniu 6 kwietnia 2000r. w organizacjach społecznych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych, zachowują do dnia rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy dotychczasowe uprawnienia. W jej przypadku stosunek pracy w Stowarzyszeniu (...) ustał w dniu 31 sierpnia 1984r., tj. przed 6 kwietnia 2000r., a więc utraciła prawo do zaliczenia spornych okresów do pracy nauczycielskiej.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczona domagała się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury nauczycielskiej po zaliczeniu do pracy nauczycielskiej okresu zatrudnienia w charakterze nauczyciela w Społecznym (...).

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Nadto wskazano, iż Sąd Okręgowy w Gliwicach – Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku wyrokiem z dnia 19 maja 2009r.

w sprawie sygn. akt IX U 137/09 oddalił odwołanie ubezpieczonej od decyzji z dnia 8 grudnia 2008r. odmawiającej prawa do emerytury nauczycielskiej, natomiast Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 13 października 2009r. w sprawie sygn. akt III AUa 2786/09 oddalił jej apelację od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 28 czerwca 2012r. oddalił odwołanie.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy poprzedził ustaleniem, iż M. Ś. (ur. (...)) w dniu 29 września 2011r. po raz pierwszy wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o ustalenie uprawnień do emerytury nauczycielskiej.

Decyzją z dnia 8 grudnia 2009r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił jej prawa do przedmiotowego świadczenia wskazując, iż wykazała 18 lat, 10 miesięcy i 17 dni pracy nauczycielskiej, odmawiając zaliczenia zatrudnienia w Społecznym (...) w okresie od 1 października 1982r. do 31 lipca 1983r. oraz od 1 września 1983r. do 31 sierpnia 1984r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku wyrokiem z dnia 19 maja 2009r. w sprawie sygn. akt IX U 137/09 oddalił odwołanie ubezpieczonej od powyższej decyzji wskazując w uzasadnieniu, iż nie rozwiązała stosunku pracy

w związku z czym brak podstaw do przyznania jej prawa do emerytury i nie zachodzi konieczność ustaleń w zakresie spornego okresu.

Apelacja M. Ś. od wyroku Sądu Okręgowego została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 października 2009r. w sprawie sygn. akt III AUa 2786/09.

W dniu 6 lipca 2011r. odwołująca złożyła kolejny wniosek o emeryturę podając, iż pozostaje w stosunku pracy. Do wniosku dołączyła świadectwo pracy

i wyjaśnienia Stowarzyszenia (...) w R. z dnia 30 maja 2011r. oraz oświadczenie z dnia 27 maja 2011r. o wypowiedzeniu umowy o pracę.

Decyzją z dnia 4 sierpnia 2011r. organ rentowy odmówił jej prawa do emerytury powołując się na treść art. 114 ustawy o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 18 lutego 2000r. o zmianie ustawy Karta Nauczyciela i wskazując, iż utraciła prawo do zaliczenia okresu zatrudnienia w Społecznym (...) do pracy nauczycielskiej.

Z kolejnym wnioskiem o emeryturę ubezpieczona wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w C. w dniu 10 sierpnia 2011r., przedkładając świadectwo pracy i wyjaśnienia Stowarzyszenia (...) w R. z dnia 30 maja 2011r. oraz oświadczenie z dnia 27 maja 2011r. o wypowiedzeniu umowy o pracę, podając nadto, iż pozostaje w stosunku pracy i nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Sąd I instancji podał także, iż organ rentowy uznał, iż na dzień 24 września 2008r. ubezpieczona udowodniła 30 lat, 11 miesięcy i 6 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz 18 lat, 10 miesięcy i 17 dni pracy nauczycielskiej. Do okresu pracy nauczycielskiej nie zaliczono okresu zatrudnienia w Społecznym (...) od 1 października 1982r. do 31 lipca 1983r. oraz od 1 września 1983r. do 31 sierpnia 1984r.

M. Ś. była zatrudniona w Społecznym (...) w W. w charakterze nauczyciela muzyki:

- od 1 października 1982r. do 31 lipca 1983r. w wymiarze 9/18 etatu,
- od 1 września 1983r. do 31 sierpnia 1984r. w wymiarze 25/18 etatu.

Od 1 kwietnia 1983r. do 31 lipca 1983r. korzystała z urlopu wychowawczego.

Ostatnio pracę nauczycielską wykonywała w Szkole Podstawowej Nr (...) w R. od 1 września 1984r. jako nauczyciel muzyki. Oświadczeniem z dnia 27 maja 2011r. wypowiedziano jej umowę o pracę na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela – ze skutkiem na dzień 31 sierpnia 2011r., z powodu zmian organizacyjnych polegających na zmniejszeniu liczby oddziałów w szkole, uniemożliwiających dalsze zatrudnienie w pełnym wymiarze godzin. Jednocześnie pouczone odwołującą o możliwości złożenia wniosku o przeniesienie w stan nieczynny.

W dniu 20 czerwca 2011r. ubezpieczona złożyła wniosek o przeniesienie w stan nieczynny.

Pracodawca przeniósł ją w stan nieczynny od dnia 1 września 2011r. wskazując, iż z upływem sześciomiesięcznego okresu przebywania w stanie nieczynnym stosunek pracy wygasa z mocy prawa.

Odwołująca uzyskała świadectwo pracy stwierdzające, iż była zatrudniona w Szkole Podstawowej Nr (...) w R. w okresie od 1 września 1984r. do 29 lutego 2012r. w wymiarze pełnego etatu na stanowisku nauczyciela muzyki, stosunek pracy ustał w związku z art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela z upływem 6-miesięcznego okresu stanu nieczynnego.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, iż odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Wskazał, iż zgodnie z regulacją art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz. U. z 2006r. nr 97, poz. 674 ze zm.) nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich – dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą – po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy – przejść na emeryturę.

Sąd I instancji przypomniał także, iż stosownie do treści art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela, nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli spełnili warunki do uzyskania emerytury, określone w ust. 1, w ciągu dziesięciu lat od wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004r. nr 39, poz. 353 ze zm.), tj.

do dnia 31 grudnia 2008r., z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy oraz nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Sąd podkreślił, iż rozwiązanie stosunku pracy na wniosek nauczyciela jest zatem warunkiem koniecznym do przyznania prawa do emerytury nauczycielskiej bez względu na wiek, w odniesieniu do których warunki dotyczące stażu pracy muszą być spełnione nie później niż do dnia 31 grudnia 2008r., jeśli chodzi o nauczycieli urodzonych po 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. nie dotyczy to natomiast rozwiązania stosunku pracy, co może nastąpić po tej dacie.

W ocenie Sądu Okręgowego, powołane przepisy Karty Nauczyciela stwarzają przywilej przejścia na emeryturę bez względu na wiek nauczycielom, którzy mają dłuższy niż wymagany okres zatrudnienia (30 lat) oraz dłuższy okres zatrudnienia

w szczególnym charakterze (20 lat). W ich świetle, przesłankami do uzyskania prawa do emerytury są ponadto posiadanie statusu nauczyciela w rozumieniu Karty Nauczyciela oraz rozwiązanie na swój wniosek stosunku pracy. Przesłanki te jako regulacja szczególna, odbiegająca od systemu powszechnego, muszą być interpretowane w sposób ścisły (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2010r., II UK 108/10).

Z ubezpieconą stosunek pracy został rozwiązany z upływem 6-miesięcznego okresu stanu nieczynnego na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela.

Art. 88 ust. 1a Karty Nauczyciela stanowi, iż nauczyciele spełniający warunki określone w ust. 1 mogą przejść na emeryturę również w wypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych

w art. 20 ust. 1, 5c i 7.

Sąd I instancji zwrócił uwagę, iż przepis art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela – odnoszący się do nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem

1 stycznia 1969r. odsyła jednak jedynie do art. 88 ust. 1, a nie do art. 88 ust. 1a Karty Nauczyciela, co oznacza, iż w odniesieniu do osób urodzonych w tym przedziale wiekowym przejście na emeryturę nauczycielską uzależnione jest oprócz spełnienia warunków stażowych, od rozwiązania stosunku pracy nauczycielskiej na wniosek nauczyciela. Taka zaś sytuacja nie miała miejsca w przypadku odwołującej.

W związku z powyższym, Sąd ten uznał, iż zaskarżoną decyzją organ rentowy prawidłowo odmówił ubezpieczonej przyznania prawa do emerytury nauczycielskiej. W dniu wydania tejże decyzji pozostawała ona w stosunku pracy. Na dzień wydania orzeczenia w niniejszej sprawie stosunek pracy z odwołującą został wprawdzie rozwiązany. Skoro jednak nie rozwiązała na swój wniosek stosunku pracy nauczycielskiej, nie nabyła uprawnień emerytalnych na podstawie art. 88 ust. 2a

w związku z art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela. Warunki określone w tych przepisach muszą bowiem być spełnione łącznie. Brak spełnienia któregośkolwiek z nich, czyni zbędnym badanie pozostałych przesłanek. Niecelowym zatem było ustalanie, czy okres zatrudnienia ubezpieczonej w Społecznym (...)

w W. od 1 października 1982r. do 31 lipca 1983r. i od 1 września 1983r. do 31 sierpnia 1984r. jest okresem pracy nauczycielskiej.

W sytuacji, gdy wnioskodawczyni nie spełnia jednej z wymienionych w art. 88 ust. 2a w związku z ust. 1 Karty Nauczyciela przesłanek nabycia prawa do emerytury bez względu na wiek (tj. warunku rozwiązania na swój wniosek stosunku pracy)

i przez to prawa tego nie może uzyskać, niedopuszczalne jest orzekanie przez sąd ubezpieczeń społecznych o poszczególnych warunkach nabycia prawa do emerytury zamiast rozstrzygnięcia o samym prawie do świadczenia (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 lutego 2012r., III AUa 1764/11, LEX

nr 1120022).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 kpc orzekł o oddaleniu odwołania.

Apelację od przedstawionego orzeczenia wywiodła ubezpieczona, zaskarżając wyrok w całości.

Powołując się na zarzut:

1) błędnej wykładni przepisów prawa art. 88 ust. 1, 1a oraz 2a w związku z art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz. U. z 2006r. nr 97, poz. 674 ze zm.) poprzez przyjęcie, że do nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. nie stosuje się przepisu art. 88 ust. 1a cytowanej ustawy, a także, iż rozwiązanie stosunku pracy tylko i wyłącznie na wniosek nauczyciela jest warunkiem koniecznym do przyznania prawa do emerytury nauczycielskiej, a art. 20 ustawy nie znajduje swego zastosowania w niniejszej sprawie, podczas gdy przepis art. 88 ust. 1 oraz art. 20 Karty Nauczyciela znajdują do niej zastosowanie,

2) mającej wpływ na treść orzeczenia obrazę przepisów postępowania w postaci:

a) art. 321 kpc poprzez orzeczenie przez Sąd I instancji ponad zakres wyznaczonej przez decyzję organu rentowego z dnia 15 września 2011r.

i oddalenie odwołania, albowiem organ rentowy w treści swojego orzeczenia w ogóle pominął przesłankę rozwiązania stosunku pracy skupiając się wyłącznie na kwestii możliwości zaliczenia okresu zatrudnienia w Społecznym (...)do pracy nauczycielskiej,

b) art. 227 w związku z art. 217 § 1 i 2, art. 232 oraz art. 233 § 1 kpc poprzez pominięcie w ramach podstaw orzekania wszystkich zawnioskowanych dowodów,

skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie jej prawa do emerytury nauczycielskiej od chwili ustania stosunku pracy oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego za obie instancje według norm przepisanych, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z obowiązkiem orzeczenia o kosztach procesu i zastępstwa prawnego za postępowanie odwoławcze.

W uzasadnieniu zwróciła przede wszystkim uwagę, iż określenie przez ustawodawcę w art. 88 Karty Nauczyciela warunków przejścia na emeryturę nauczycielską tworzy odrębny reżim prawny w zakresie uzyskiwania przez ubezpieczonych prawa do przedmiotowego świadczenia. Ust. 2a pkt 1 powołanego przepisu stanowi, iż – poza okresem zatrudnienia i wykonywania pracy

w szczególnym charakterze – jedną z przesłanek uzyskania prawa do emerytury nauczycielskiej jest rozwiązanie stosunku pracy. Statuując te przesłanki cytowany przepis odsyła do regulacji zawartej w jego ust. 1, który in fine stanowi, że nauczyciele mogą przejść na emeryturę po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy.

Zaznaczyła, iż w jej ocenie Sąd I instancji nieprawidłowo przyjął, iż uzyskanie prawa do emerytury nauczycielskiej nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. jest możliwe wyłącznie wtedy, gdy rozwiążą stosunek pracy na swój wniosek, a nie także wtedy, gdy do rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy dojdzie w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 – art. 88 ust. 1a. Nie sposób przyjąć, ażeby intencją ustawodawcy było pozbawienie możliwości przejścia na emeryturę nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. w sytuacji, gdy do rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy dojdzie w okolicznościach od nich niezależnych,

tj. na przykład w przypadku częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze godzin (art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela). Nie ulega wątpliwości, iż tak wąska interpretacja przepisu art. 88 ust. 2a ustawy prowadzi do nieuzasadnionego pokrzywdzenia nauczycieli, którzy bez

swojej winy czy udziału – pomimo spełnienia przesłanek do uzyskania prawa do emerytury nauczycielskiej – otrzymali wypowiedzenie stosunku pracy w okolicznościach określonych w przepisie art. 20 ust. 1 pkt 2 cytowanej ustawy.

Skarżąca podkreśliła także, iż właśnie w takiej sytuacji znalazła się otrzymując w dniu 27 maja 2011r. na podstawie powołanego przepisu oświadczenie pracodawcy o rozwiązaniu z nią stosunku pracy za wypowiedzeniem z powodu zmian organizacyjnych polegających na zmniejszeniu liczby oddziałów w szkole uniemożliwiających jej dalsze zatrudnienie w pełnym wymiarze godzin i nie mając w zasadzie jakichkolwiek możliwości przeciwdziałania negatywnemu biegowi spraw, w tym nie mogąc się już ubiegać o rozwiązanie stosunku pracy na jej wniosek.

Podkreśliła nadto, iż jej zdaniem decydujące znaczenie ma jednakże fakt, iż jak w sposób jednoznaczny stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 lutego 2011r. (II UK 232/10) – z art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela wynika, iż przy ustalaniu spełnienia warunku posiadania trzydziestoletniego okresu zatrudnienia, od którego uzależnione jest prawo do emerytury, nie wlicza się okresów składkowych

i nieskładkowych przypadających po rozwiązaniu nauczycielskiego stosunku pracy. Powołany przepis stwarza przywilej przejścia na emeryturę bez względu na wiek nauczycielom, którzy mają dłuższy niż wymagany przepisami ogólnymi okres zatrudnienia (30 lat, zamiast wymaganych 25 lat) oraz dłuższy okres zatrudnienia

w szczególnym charakterze (20 lat). W świetle tego przepisu, przesłankami uzyskania prawa do emerytury są ponadto posiadanie statusu nauczyciela

w rozumieniu Karty Nauczyciela oraz rozwiązanie stosunku pracy na wniosek nauczyciela względnie przez pracodawcę, ale w warunkach określonych w art. 20

tej ustawy. Wymienione przesłanki prawa do emerytury jako regulacja szczególna, odbiegająca od systemu powszechnego, muszą być interpretowane w sposób ścisły.

Wskazała również, iż przedstawiona argumentacja wiąże się z zarzutem zgłoszonym w pkt 2a apelacji, gdyż kwestia sposobu rozwiązania stosunku pracy

w ogóle nie została podjęta przez organ rentowy w jego decyzji z dnia 15 września 2011r., albowiem organ ten skoncentrował się wyłącznie na braku możliwości zaliczenia stażu pracy w Stowarzyszeniu (...) w latach 1982-1984 do pracy nauczycielskiej. W tej sytuacji, kierując odwołanie założyła, iż zagadnienie rozwiązania stosunku pracy nie budzi wątpliwości i samo to rozwiązanie znalazło normatywne oparcie w przepisach Karty Nauczyciela i jest przez organ rentowy aprobowane. Mając to na względzie w toku całego procesu zogniskowała swoją argumentację i przedstawione na jej poparcie dowody wokół wspomnianego zagadnienia. Tymczasem Sąd I instancji w ogóle nie zajął się zarysowaną wyżej kwestią sporną między stronami, ograniczając się wyłącznie do warunku rozwiązania stosunku pracy, tym samym de facto czyniąc niemożliwym należytą obronę jej praw.

Apelująca za istotny uznała też fakt, iż na skutek okoliczności zaprezentowanych wyżej, zaistniało nieprawidłowe ograniczenie materiału dowodowego sprawy. Sąd I instancji dokonuje ustaleń faktycznych w oparciu

o dokumentację zgromadzoną w materiale dowodowym sprawy pomijając zarazem

w ramach podstaw orzekania wszystkie zawnioskowane przez nią dowody.

Z naruszeniem art. 227 w związku z art. 217 § 1 i 2 oraz art. 232 i art. 233 § 1 kpc poczyniono ustalenia w zakresie pozostałych okoliczności warunkujących możliwość przyznania prawa do emerytury, o których mowa w art. 88 in fine ustawy.

W piśmie procesowym z dnia 22 listopada 2012r. pełnomocnik ubezpieczonej powołał się nadto na treść kierowanego do M. K. – posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej pisma Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 15 października 2012r., zgodnie z którym warunek rozwiązania przez nauczyciela stosunku pracy – zarówno na swój wniosek, jak też w okolicznościach wskazanych w art. 88 ust. 1a Karty Nauczyciela – dotyczy również nauczycieli, o których mowa w art. 88 ust. 2a tej ustawy, tj. urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej, zmierzająca do wzruszenia zaskarżonego wyroku, zasłużyła na uwzględnienie, choć Sąd Apelacyjny nie podziela wszystkich podniesionych w niej zarzutów.

W szczególności, za bezzasadny uznać należy zarzut określony pkt 2a apelacji, a dotyczący naruszenia art. 321 kpc.

Jakkolwiek bowiem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010r., II UK 314/09, LEX 604214), sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznając uprawnienia danej osoby do określonego świadczenia, ma obowiązek ustalić wszystkie jego warunki, nawet gdyby organ rentowy w decyzji negatywnej ocenił tylko niektóre z nich, bez rozpoznania pozostałych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2006r., I UK 195/05, OSNP 2007, nr 3-4, poz. 55).

Bez wątpienia wnioskowane przez M. Ś. prawo do stanowiącej przedmiot niniejszego sporu emerytury nauczycielskiej bez względu na wiek mogło być jej przyznane wyłącznie w przypadku łącznego spełnienia wszystkich przesłanek wymaganych treścią art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. – Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz. U. z 2006r., nr 97, poz. 674 ze zm.). Zgodnie wszak z regulacją zawartą w art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), mającą zastosowanie w rozpoznawanej sprawie na podstawie art. 86 Karty Nauczyciela, prawo do świadczeń powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa.

Przypomnieć należy, iż stosownie do treści art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich – dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą – po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy – przejść na emeryturę.

Po myśli ust. 1a tego samego przepisu, nauczyciele spełniający warunki określone w ust. 1 mogą przejść na emeryturę również w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7, a więc między innymi także w przypadku wygaśnięcia stosunku pracy z upływem sześciomiesięcznego okresu pozostawania w stanie nieczynnym, do którego nauczyciel został przeniesiony na swój wniosek w związku z częściową likwidacją szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć.

Z kolei z mocy jego ust. 2a, nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli:

- 1) spełnili warunki do uzyskania emerytury, określone w ust. 1, w ciągu dziesięciu lat od wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004r. nr 39, poz. 353 ze zm.), z wyjątkiem rozwiązania stosunku pracy, oraz
- 2) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Poza sporem pozostaje, iż stosunek pracy łączący skarżącą ze Szkołą Podstawową Nr (...) im. J. S. w R. w okresie od 1 września 1984r. do 29 lutego 2012r. ustał w związku z art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela – z upływem sześciomiesięcznego okresu stanu nieczynnego, a zatem w okolicznościach, o których mowa w art. 88 ust. 1a Karty Nauczyciela.

Wbrew jednak odmiennej ocenie Sądu I instancji, mający zastosowanie w przypadku M. Ś. sposób ustania jej stosunku pracy, zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie pozbawia ubezpieczonej możliwości uzyskania prawa do emerytury nauczycielskiej, pod warunkiem spełnienia wymaganych przesłanek dotyczących ogólnego stażu zatrudnienia, a także stosownego okresu pracy w szczególnym charakterze nauczyciela.

Pomimo bowiem, iż omawiany przepis art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela, jak każda norma prawna z zakresu ubezpieczeń społecznych, musi być wykładany ściśle, co oznacza w zasadzie prymat dyrektyw wykładni językowej w odniesieniu

do pozostałych metod wykładni, w tym wykładni systemowej i wykładni historycznej lub celowościowej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008r., I UZP 6/08, OSNAPiUS 2009, nr 9-10, poz. 120 i orzecznictwo tam powołane), przyjęta przez Sąd Okręgowy interpretacja tegoż przepisu prowadząca do wniosku, iż wobec braku odesłania w jego treści także do ust. 1a, odnośnie nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r., znajduje on zastosowanie jedynie w razie rozwiązania stosunku pracy na wniosek nauczyciela, nie zasługuje na aprobatę, albowiem w istocie oznacza niczym nie uzasadnione nierówne traktowanie nauczycieli urodzonych w podanym wyżej przedziale czasowym z uwagi na sposób ustania ich stosunku pracy – w porównaniu z osobami urodzonymi przed dniem 31 grudnia 1948r.

Na brak tego rodzaju ograniczenia, w ocenie Sądu Apelacyjnego, wskazuje przy tym sama treść art. 88 ust. 2a pkt 1, w którym ustawodawca posługuje się jedynie pojęciem "warunku ustania stosunku pracy", nie precyzując, iż chodzi tu wyłącznie o rozwiązanie stosunku pracy na wniosek nauczyciela, jak ma to miejsce w ust. 1 tego samego przepisu. Zresztą, zrównanie w jego ust. 1a

z rozwiązaniem stosunku pracy na wniosek nauczyciela, także ustania lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach, których mowa w art. 20 ust. 1, 5c i 7, czyni zbędnym powoływanie się w ust. 2a tegoż przepisu również na ust. 1a, który faktycznie nie określa przesłanek wymaganych do nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej, stanowiąc rozwinięcie pojęcia "rozwiązanie stosunku pracy na wniosek nauczyciela".

W konsekwencji też, opierając się na błędnym założeniu, iż rozwiązanie stosunku pracy skarżącej na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela, eliminuje ją z kręgu osób mogących ubiegać się o sporne świadczenie, Sąd Okręgowy pominął całkowicie badanie spełnienia przez nią pozostałych wymaganych w tym przypadku warunków, co tym samym oznacza, iż Sąd ten nie rozpoznał istoty sporu sprowadzającej się wyłącznie do oceny, czy ubezpieczona legitymuje się okresem 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze nauczyciela. Organ rentowy bowiem odmawiając jej prawa do przedmiotowej emerytury uznał za udowodniony okres takiej pracy wynoszący – na dzień 24 września 2008r. – 18 lat, 10 miesięcy i 17 dni, odmawiając zaliczenia okresu pracy w Społecznym (...) w W. od 1 października 1982r. do 31 lipca 1983r. oraz od 1 września 1983r. do 31 sierpnia 1984r. z uwagi na fakt, iż ustawą z dnia 18 lutego 2000r. o zmianie ustawy Karta Nauczyciela dokonano zmiany jej zakresu podmiotowego i wyłączono nauczycieli zatrudnionych w organizacjach społecznych.

Opisana sytuacja czyniła zatem koniecznym uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, w toku którego Sąd ten badając uprawnienia skarżącej do objętej sporem emerytury przede wszystkim będzie miał na uwadze, iż po myśli art. 88 ust. 2a pkt 1 Karty Nauczyciela, uwzględnieniu podlega zarówno ogólny okres zatrudnienia, jak i okres pracy w szczególnym charakterze, liczony do dnia 31 grudnia 2008r.

Co się natomiast tyczy możliwości zaliczenia do pracy nauczycielskiej okresu zatrudnienia ubezpieczonej w Społecznym (...) w W.

od 1 października 1982r. do 31 lipca 1983r. oraz od 1 września 1983r. do 31 sierpnia 1984r. zaznaczyć trzeba, iż jak słusznie wskazuje organ rentowy – poczynając

od 6 kwietnia 2000r. na mocy art. 1 ustawy z dnia 18 lutego 2000r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 19, poz. 239 ze zm.) – z określonego art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela jej zakresu podmiotowego wyłączono nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w placówkach kształcenia artystycznego dzieci i młodzieży, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, prowadzonych przez spółdzielnie, instytucje i organizacje społeczne, które działalność oświatowo-wychowawczą

i kształcenie artystyczne prowadzą na podstawie statutu, w oparciu o art. 6 ust. 2 cytowanej ustawy zmieniającej zachowując ich uprawnienia wynikające m.in.

z art. 88 Karty Nauczyciela jedynie do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy, w którym pozostawali w dniu wejścia w życie ustawy.

W przypadku odwołującej sporny stosunek pracy ustał natomiast z dniem 31 sierpnia 1984r.

Nie sposób jednak nie zauważyć, iż zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela – w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonej decyzji – ustawie podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. nr 256, poz. 2572

ze zm.), z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 1a oraz pkt 2a.

Art. 2 pkt 3b powołanej wyżej ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty – w brzmieniu obowiązującym w tym samym okresie – przewiduje tymczasem, iż system oświaty obejmuje placówki artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych.

Tym samym, przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy winien więc wyjaśnić, czy zatrudniająca skarżącą w spornym okresie placówka należała do podmiotów objętych systemem oświaty. Krąg podmiotów uprawnionych do przedmiotowej emerytury, określony w art. 88 w związku z art. 86 Karty Nauczyciela, zaliczającym nauczycieli do pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze, wymaga bowiem sprecyzowania pojęć ”nauczyciel” oraz ”praca w szczególnym charakterze”, przez sięgnięcie do art. 3 pkt 1 w związku z art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2006r., I UK 319/05,

LEX nr 192710), co wymaga zwrócenia się o udzielenie stosownej informacji do Kuratorium Oświaty w K..

Niezależnie od powyższego, koniecznym jest także ustalenie faktycznego wymiaru czasu pracy M. Ś. w okresie jej zatrudnienia w okresie

od 1 października 1982r. do 31 marca 1983r., a to wobec oczywistych rozbieżności wynikających z treści świadectwa pracy z dnia 20 stycznia 1999r. wydanego jej przez Stowarzyszenie (...) w K. oraz świadectwa pracy wydanego w dniu 30 maja 2011r. przez Stowarzyszenie (...) w R.. Przedmiotowe ustalenia wymagają również uwzględnienia dokumentów dotyczących wymiaru czasu pracy ubezpieczonej znajdujących się w jej aktach osobowych udostępnionych przez Stowarzyszenie (...)

w R., zaś ich ocena musi odbyć się w oparciu o stosowne unormowania dotyczące czasu pracy przewidziane w art. 42 Karty Nauczyciela.

Dopiero tak zgromadzony materiał dowodowy pozwoli na ostateczne rozstrzygnięcie o uprawnieniach skarżącej do stanowiącego przedmiot sprawy świadczenia emerytalnego.

Jednocześnie wypada zwrócić uwagę, iż przyczynę oddalenia odwołania apelującej od decyzji odmawiającej prawa do tegoż świadczenia z dnia 8 grudnia 2008r. wyrokiem Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku z dnia 19 maja 2009r. w sprawie sygn. akt IX U 137/09, od której jej apelacja została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 października 2009r. w sprawie sygn. akt

III AUa 2786/09, stanowił wyłącznie fakt, iż M. Ś. nie rozwiązała na swój wniosek stosunku pracy, zaś kwestia posiadania przez nią wymaganego okresu zatrudnienia w szczególnym charakterze nauczyciela, nie była wówczas badana.

Z przedstawionych wyżej względów Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 4 kpc orzekł jak w sentencji.

/-/SSA M.Procek /-/SSA A.Grymel /-/ SSA L.Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR